

Bizim gocmen kimligimiz

Geschrieben von: Erkiner

Samstag, den 27. September 2008 um 00:08 Uhr - Aktualisiert Sonntag, den 02. November 2008 um 21:20 Uhr

Engin Erkiner: Batı Avrupa'daki Türkiyelilerin kimliği yaşadıkları ülkeye göre farklılıklar göstermekle birlikte benzerlikler daha çoktur. Türkiyeli göçmenlerin kimliği konusunda dikkati büyük oranda Almanya'da yoğunlaştırmak, getireceği kısıtlamalara karşın iki nedenle yanlış sayılmaz: Birincisi; Batı Avrupa'daki Türkiyelilerin yaklaşık yüzde 70'i bu ülkededir. İkincisi; gerek sayının fazlalığı ve gerekse de göçün daha eski olması nedeniyle Türkiyelilerle ilgili çeşitli gelişmeler en açık biçimde bu ülkede ortaya çıkmıştır. Bu ülkedeki Türkiyeli kitle daha oturmuştur.

Bu yazıda esas olarak göçmen Türk kimliği üzerinde durulacaktır. Göçmen körtler de benzer faktörlerin etkisinde olmakla birlikte, ek olarak ülkedeki savaşın da –oldukça değişik biçimde etkisi altındadırlar.

I

Göç ve göçmenlik olgusu değişti. Yüzyılın başında, göç ettiği ülkeden kopan, dolayısıyla yeni ülkesinde asimile olmaktan başka hiçbir geleceği olmayan göçmenin yerini; iletişimdeki gelişme nedeniyle ülkesiyle sürekli bağlantı içinde olan, dolayısıyla asimile olması oldukça zor göçmen aldı. Ayrı bir kategori olarak göçmen kimliği burada özel bir önem kazanır. Asimile olan göçmen de, yıllar sonra bile, ülkesinin yerlisinden farklıdır, ama onda belirginleşmiş bir göçmen kimliğinden söz edilemez.

Türkler için yeni göçmenlik olgusunu güçlendiren ek faktörler de var:

Birincisi; Türkiye yakındır. Almanya'daki Türkler yıllarca her yıl ya da iki yılda bir ülkeye gitti. Halen de çoğu gitmektedir.

İkincisi; ilk kuşak Türkler çalışıp, biriktirip, dönmek için geldiler ve bu psikolojiyi olabildiğince çocuklarına da aşıladılar.

Üçüncüsü; göç sürüyor. Şimdi bile, bütün kısıtlamalara karşın, evlenme ve iltica yoluyla (burada olan doğumlara ek olarak) Türkiyeli sayısı sürekli artıyor.

Göçmenliğin değişen karakteri ve Türkler örneğinde olduğu gibi bunu daha da güçlendiren faktörler, aradan yıllar geçse bile gelinen ülkenin göçmenler üzerinde önemli etkisi olduğu anlamına gelir. Almanya'daki Türk insanını Türkiye'yi önemli oranda dikkate almadan kavramak mümkün değildir.

II

Her kimlik az veya çok oluşturulmuş bir kimliktir. Türklerin tarihinin son 300 yıllık döneminde, yukandan, devletin yönlendirmesi hatta dayatmasıyla oluşturulmaya çalışılan kimlik ağır basar. Aynı durum değişik biçimde Almanya'da da görülür. Göçmen türk kimliğinin tarihsel evrimi, birbirinin içine geçmiş, başlangıç yıllarının sembolik anlam taşıdığı şu aşamalara ayrılabilir:

İlk aşama, 1985 sonuna kadardır. Türklerin Almanya'daki göçmenliğinin yaklaşık üçte ikisini

Bizim gocmen kimligimiz

Geschrieben von: Erkiner

Samstag, den 27. September 2008 um 00:08 Uhr - Aktualisiert Sonntag, den 02. November 2008 um 21:20 Uhr

kapsayan bu sürede kalıcılık ikincil, dönüş düşüncesi temeldir. Bu yıllarda yapılan bir araştırmaya göre, Türkiyelilerin ancak üçte biri gelecekte de bu ülkede yaşayacağını açık olarak belirtmektedir. Aslında 1983'deki "dönüşü teşvik primi" uygulamasıyla dönen dönmüş, kalanların büyük bölümünün gelecekte Almanya'da kalacağı belli olmuştu. Ancak Türk göçmenler için yakın yıllara kadar (Kürt göçmenlerin çoğu için halen böyledir) artık Almanyalı olduğunu söylemek –öyle hissedilse bile- kolay değildi. Hayat buradaydı ve gelecekte de böyle olacaktı, ama bunları açıkça söylemek utanma, mahçupluk ya da ne olduğu tam tanımlanamayacak duygulara yol açıyordu. Çoğu kişi öylesine yerleşmişti ki, istese bile zor dönerdi, ama hayatta kalıcılık bilinçte ise belirli olmayan bir zamanda dönüş vardı.

Burada Türk göçmenlerin önemli bir özelliğine geliyoruz: Kalıcılık düşüncesine bu kadar geç ulaşmasının bir nedeni geldiği ülkeye yönelik yoğun duygusal bağlarsa, diğer –ve daha önemli nedeni- Türkiye'deki çevresinin kendisinden çok şey beklemesidir. Türkler Almanlar gibi değildir, ancak çevreleriyle birlikte varolabilirler. O çevrenin beklentileri Türk'ü sürekli bir gerilim, onlardan uzaklaştığı zaman suçluluk duygusu ve kendini kanıtlama çabası içine sokar. Türkiye'deki çevre Avrupa'da kendi denetiminden çıkmayacak bir uydu ister. Göçmen Türk, göçmenliğinin önemli bir bölümünde Türkiye'de kendisinden beklenenler için yaşadı.

Bu beklentili çevrede herkes var: Devlet, hükümet, sağ ve sol çeşitli parti ve örgütler, aile bireyleri, akrabalar, hemşeriler...

1980'li yılların başında ülkeye giren işçi dövizi ihracatla eşdeğerdi. Yakın yıllara kadar "gurbetçi parası" hükümetlerin çeşitli finansman kaynakları arasında önemini korudu. Türk göçmenin yakın çevresinin hiç bitmeyen istekleri için neler yaptığı kahmin edilebilir: Filancayı yanına aldirmek, kat almak, falanın borcunu ödemek vd. MHP ve RP başta olmak üzere Türkiye'deki partilerin Almanya (ve Avrupa) uzantılarından büyük miktarda ekonomik kaynak sağladıkları biliniyor. Solda da durum farklı değil.

Şu söylenebilir: Türkiye Cumhuriyeti devleti, hükümetler, sağ ve sol örgütler arasında çeşitli Avrupa ülkelerinden bulunan uzantılarına yaklaşımda fark yoktur. Para gönder, başka şeyler istenirse onları da yap; ötesine karışma. Söylemler farklı olabilir, ama pratikte olan budur. Türkiye'de yıllarca Avrupa'daki Türk göçmenlere umut bağlamış, geçiminin küçümsenemeyecek bir bölümünü onların gönderdikleriyle sağlayan, onlar olmadan politik faaliyet yürütmesi iyice zorlaşacak olan geniş bir kesim var oldu. Birinci kuşak, politik göçmenler ve az olmayan oranda ikinci kuşak bu büyük beklentileri yerine getirmeye çalıştı.

Türklerin Almanya'da yavaş öğrenen, okumayı zevmeyen, dışarıya kapalı, küçük çıkarlarla dolu bir tablo sergiledikleri doğrudur. Bu tablonun oluşmasında büyük beklentilerin ağırlığının da payı vardır.

Bu dönemde, "artık buralıyız, Almanyalıyız" tezleri de duyuldu. Formülasyon ünlüdür: "Ayakları burada, kafası Türkiye'de olmak." Yeşillerle birlikte söylenen bu cümle, devrimci Yol'un Almanya uzantısı Devrimci İşçi'nin bir kesimince savunuldu. Türk toplumunda Almanya'da yetişen ikinci kuşağın ağırlığının artması, bu tezin etkili olacağı zemini oluşturdu. Solda sık rastlandığı gibi söylemek ama bunun nasıl yapılacağını bilmemek, mevcut durumdan yeni duruma nasıl geçileceği hakkında düşünmemiş olmak surada da kendini gösterdi. Dİ, TİP ve o sırada az da

Bizim gocmen kimligimiz

Geschrieben von: Erkiner

Samstag, den 27. September 2008 um 00:08 Uhr - Aktualisiert Sonntag, den 02. November 2008 um 21:20 Uhr

olsa bir kısım TKP'li şöyle bir anlayış geliştirdi: Nikaragua ile olduğu gibi Türkiye ile de dayanışma yaparız. Almanya'yı vatani olarak gören türkler için bile bu iki ülkenin özdeşleşmesi olacak şey değildi. Sonuçta erken ötmekten çok oldukça kötü öten horozun ömrü uzun olmadı.

O zamanın sıkı Almanyacılarının önemli bölümünün şimdi sıkı Türkiyecisi olması, hatta Almanya'da Türk lobisinin oluşturulmasında çalışmaları, Türklerde sık görülen, "bir şey savunup başkasını yapmak" tutarsızlığının bu özelde ortaya çıkışıdır.

III

İkinci dönem; 1986-91 yıllarını kapsar. Bir geçiş dönemidir, ama başlangıçta yönelinenden farklı bir aşamaya geçilmiştir. 1990'lı yılların başında yayınlanan bir araştırmaya göre, Türkiyelilerin üçte ikisi gelecekte de Almanya'da kalmak kararındaydı. İkinci dönem, yaşamda varolanın bilince çıkmasıdır. Bu gelişmeden hareketle akla oldukça uygun gelen şu tez ileri sürüldü: İyice yaşlanan, bu nedenle emekli olan ilk kuşak Türk kaldı. İkinci kuşak iki kültür arasındadır. Üçüncü kuşak ise Alman olur.

Bambaşka bir şey oldu: İlk kuşaktan daha milliyetçi bir üçüncü kuşak ortaya çıktı. Bunlar Almanca konuşan Türk milliyetçileriydi. 1991 sonrasında Almanya'daki Türk toplumu tarihinde görmediği şeyleri gördü: Milli maçlardan sonra sokaklara dökülüp "En büyük Türkiye" diye bağırarak ve bir elinde başrak tutarken öteki eliyle bozkurt işareti yapan Türk gençleri. Türkiye'ye yönelik ilginin göçün 30. yılından sonra birdenbire artması, çoğu Türkün çevredeki insanların Almanya konuştuğu bir Türkiye'de yaşamaya başlaması...

Üçüncü dönem; 1991 sonrasında birbirini izleyen aşamalar şeklinde Türkiye'nin devleti, hükümeti, muhalefet partileri ve çeşitli medya kuruluşlarıyla Almanya –ve Avrupa'daki- türklerin yaşamında yoğun olarak yer almasıyla, başka bir deyişle Almanya Türklerinin hayatına "Türkiye çıkarması"yla belirlenir. Bu çıkarma birbiriyle ilgili ama ayrı iki unsur taşır:

a)

türkiye devleti ve hükümeti Almanya'da yıllardır bulunduğu kabuktan çıktı. Örgütlenmesini geniş bir kesime yaymak için toplumsal kuruluşlara ihtiyacı olduğunu anladı. Kendisiyle paralel politika izleyecek kuruluşların oluşmasına (... türk toplumu gibi) destek oldu ve Almanya'daki Türklerin sorunlarına –pek etkili olmasa da- daha fazla sahip çıkıyor gözükte. Almanya'da okul aile birliklerinden Türk futbol kulüplerine, bazı kültürel etkinliklerden "çocuk vizesi" olayındaki gibi cılız da olsa protesto eylemlerine kadar neredeyse hangi taşı kaldırırsanız altından Türkiye çıkmaya başladı.

b)

İletişim teknolojisinde yeni bir adım, Türkiye'deki büyük özel TV'lerin tümünün Almanya'da da izlenmesini sağladı. Almanya'daki Türkler eskiden de Türkiye'de ne olup bittiğiyle yakından ilgilenir ve meraklarını Köl radyosu ve Türkiye haberlerini bir gün gecikmeyle veren Türkçe (artık aynı gün veriyorlar) gazetelerle gidermeye çalışırlardı. Almanya'da geçen yıllarla birlikte Türkiye'ye olan ilgi üstelik körüklenerek gerçekleşme olanağı bulup iyice arttı.

Bugün birçok Türk'ü Almanya'dan çok türkiye ilgilendiriyor. Almanya'da seçim sonuçlarıyla

Bizim gocmen kimligimiz

Geschrieben von: Erkiner

Samstag, den 27. September 2008 um 00:08 Uhr - Aktualisiert Sonntag, den 02. November 2008 um 21:20 Uhr

ilgilenilmeyebiliyor, ama Türkiye'dekiler dikkatle izleniyor.

Almanya'daki Türklerin "yeni göçmenlik" koşullarındaki az çok doğal gelişimi, 1991 sonrasında önemli oranda Türkiye'ye endekslendi. Bu büyük sayıların ortalamasına uygun bir saptamadır. Tek tek bireylerin durumunda, kimlik oldukça özel koşulların incelenmesini de içermek zorundadır.

IV

Buraya kadar söylenenlerin sonuçları ve bazı belirlemeler şöyle sıralanabilir:

Türk göçmenlerin kimliğindeki bunalım, neredeyse kimliksizliğe kadar varan şekilsizlik, Almanya'ya özgü değil. Türkiye'de de benzer bir durum var. Türkiye ile bu kadar yoğun bir ilişki içinde bulunulduğunda, oradaki kimlik bunalımının Almanya'da yansımaması mümkün değildir. Almanya Türklerinin kimlik zorunu, başka bir kültürün içinde azınlık olma durumunda, özgül koşullarda ortaya çıkar.

Türklerin göçmenlik süreci yeni başlıyor. Bu konuda Almanya'da geçen yıllara değil, psikolojiye bakmak gerekir. Türklerin kendilerini yabancı değil göçmen,

geçici değil kalıcı hissetmeye başlamaları oldukça yenidir.

Türkiye, Almanya Türklerinin kimliğinin belirlenmesine aktif olarak katılıyor. Böylece kalıcı yani ayakları burada, ama kafası yine de Türkiye'de olan bir kitle ortaya çıktı. Kalıcılığın, bu anlamda Alman kültürünün etkileri de kendini belirgin olarak gösteriyor ve bu durum Almanya Türklerinin kimlik sorununu iyice karmaşıktırıyor.

Almanya Türk'ü Türkiye Türk'ünden farklıdır, ama önce Türktür.

Almanya Türk'ü hangi yönlerden Türkiye Türk'ünden farklıdır?

a) Almanya'daki yıllardan beri içinde yaşadığı toplumun etkisiyle daha kuralcı. Toplumun çeşitli alanlardaki kurallarına Türkiye'dekine göre daha fazla uyar. Kurallara daha fazla uymak daha planlı yaşamayı da kaçınılmaz olarak gerektirir.

b) Almanya'daki Türkler diğer uluslara karşı daha az fanatikti. Almanya Türklerindeki Yunan düşmanlığı Türkiye'dekine göre daha azdı. Savaş da aynı şiddette yaşanmadığı için Kürtlere tepki Türkiye'deki kadar değildi. Bu belirlemelerde geçmiş zaman kullanılmasının nedeni, durumun değişmeye başlamasıdır. Almanya'daki Türkleri de saran milliyetçilik dalgası, Yunanlılar ve Kürtlere karşı tutum değişikliğini de birlikte getiriyor. Eskinin görece yumuşaklığının izleri halen var ve çelişkinin Türkiye'deki boyutta yaşanması da beklenemez, ama gerginliği arttırdığı hissedilebilecek kadar açıktır.

c) Almanya Türklerinde demokratik bilinç biraz daha gelişkin. Hakkını aradığı zaman sonuç alma olasılığı daha yüksek olduğu için böyledir bu. Ancak içselleşmiş bir demokratik bilinçten değil, çıkar gereği olanından söz edilebilir.

d) Almanya Türkleri değişime karşı daha tutucu. Bu aslında bütün göçmenlerde görülen bir özellik. Ülkesinde yaşamadığı için oradaki iyi ya da kötü yöndeki değişimden –Türklerin örneğindeki gibi ilişki ne kadar yoğun olsa da- ancak dolaylı etkilendir. İçinde yaşadığı toplumun özelliklerine açılmakta oldukça yavaştır. Bu nedenle, 30 yıl öncesinin Türkleri Türkiye’de bulunamaz, ama Almanya’da bulunabilir. Bazı küçük yerleşim birimlerindeki Türkler neredeyse 30 yıl önce geldikleri gibi kalmışlardır.

Buraya Türkiye’nin herşeyi biraz silik olarak yansır. Doğalı da budur. Türkiye bu yansımayı güçlendirmeye, oranın buraya daha net çizgilerle yansımalarını sağlamaya çalışıyor. Bu çaba, özellikle Almanya’daki aslında tüm Avrupa’daki Türklerin kimlik sorununu iyice karmaşık duruma getiriyor. Türkiye ile ilgilenmekten içinde yaşadıkları toplumla bağları azalıyor. Hem geldikleri hem de yaşadıkları ülkenin özelliklerini alıyorlar, ama bunların arasında bırakın sentezi düzenli bir ilişki bile bulunmuyor. Yanyana hatta karmakarışık duruyorlar. Türkiye insanında Anadolu, balkanlı, Ortadoęulu, Kafkaslı olmak tutarlı bir kaynaşım göstermeden karışık olarak durur. Ahmet hamdi Tanpınar, doğu-batı sentezi yaratmak adına çift kişilikli insanlar yarattık, derken önemli bir gerçeği gösteriyordu. Yalnız “çift kişilik” az değil mi? Belki “esas olarak çift kişilik” demek daha doğru olur. Türk insanının kişiliğinin kendisi “çift kişilik”. Bu “çift”lik son görünümde ortaya çıkıyor. Aslında kişilik çiftten çok parçalı. Almanya Türkleri de tıpkı Türkiye’dekiler gibi birkaç kişiliği barındırıyorlar. Kişilikler biraz değişik, o kadar.

V

Bu çift kişiliğin öğretici görünümlerinden birisi Almanya’daki Türkiye solcusunu incelemek yararlıdır. Şöyle sorulabilir: Almanya’da Türkiye solu nasıl yok oldu?

Yok olmaktan kasıt, Türkiye solcusu olarak kimsenin kalmaması değil. Var, ama solculuğunun, yıllardan beri yaşadığı ülkeyle ilgisi yok. Almanya için liberal, Yeşilci, sosyal demokrat, ama kesinlikle solcu değil; Türkiye içinse solcu hatta sıkı solcu. Bu özgülde ortaya çıkan ilginç bir çift kişilik. Bu özgülde ortaya çıkan ilginç bir çift kişilik.

Bu çift kişilik Almanya’daki Türklerin yıllardan beri var olan bir özelliğinin yansımasından kaynaklanır. Göçmen, genel bir kural olarak geldiği ülkenin insanına göre daha sağcıdır. Geleneksel değerlere daha fazla bağlıdır. Almanya’daki türk insanı yıllarca politikada da çift kişiliği yaşadı. Türkiye’ye yönelik olarak genellikle sağcıdır. Türkiye seçimlerinde oy kullanma olanağı bulunduğunda klasik sağ bir partiye oy verir. Almanya’da böyle bir olanağı olsaydı eğer, çoğunlukla iki partiden birine, Yeşiller ya da sosyal-demokratlara oy verirdi. Klasik sağ partilere oy vermezdi.

Nedeni şöyle açıklanabilir: Almanya’daki klasik sağ partiler (CDU/CSU ve FDP, diğer adıyla Hıristiyan Demokratlar ve Liberal Demokratlar) “yabancılar” ya da daha sonraki adıyla göçmenler için çeşitli kısıtlayıcı önlemlerden yanadırlar. Sözde başka türlü söyleyebilirler ama pratikte yaptıkları budur. Yeşiller ve sosyal-demokratlar ise göçmenlerin haklarını daha fazla savunurlar. Bu kadar! Almanya’daki partilerin nasıl bir sosyal düzenden yana oldukları, genel olarak emekçilere karşı tutumları vb. Türk göçmenleri pek az ilgilendirir. Türk solcusunu da çok az ilgilendirir. Göçmenler için biraz daha iyi şeyler savunanlar iyidir. Daha iyisi de gerekmez. Garip gelecek ama gerçektir: Bugüne kadar Almanya’da ve Avrupa’nın değişik ülkelerinde birkaç yüz toplantıya konuşmacı ya da dinleyici olarak katıldım. Bir-iki tanesi dışında bu

toplantılarda yaşanan ülkeyle ilgili olarak göçmen sorunlarını aşan bir konu hakkında konuşulmadı, soru da sorulmadı. Almanya dışındaki ülkelerde tek konu Türkiye idi. Almanya'da bu da vardı, ama göçmen sorunları da en azından bunun kadar ağırlık taşıyordu. Ama burası nasıl bir ülke? Biz gelecekte de burada yaşayacağımıza göre ne yapacağız? Gibi konular hiç konuşulmadı. Dahası, yakın zamana kadar böyle şeylerden söz etmek, insanların size anlamayan garip bakışlarla bakmasına neden oluyordu.

Türk toplumunun daha okumuş, daha bilinçli sol kesiminde bile en az on beş yıldır içinde yaşanan ülkeye yabancılaşma bu kadar ileri boyuttadır. Bunun kimlik konusunda ne büyük çarpıklıklar yapatacağı tahmin edilebilir.

Almanya'da somut bir örnek "çocuk vizesi"nde yaşandı. Almanya hükümeti ülkeye yabancı gelmesini engellemek için belirli ülkelere çocuklara da vize koydu. Bunlar arasında Türkiyeliler de vardı. Almanya'da yaşayan Türkiyeli ailelerin çocuklarının vizeden muaf olması için ya ayrıca pasaport almaları ya da anne-babalarının pasaportlarına ek bir yazıyla işlenmeleri gerekiyordu. Uygulamanın ırkçılığının yanında Yabancılar Dairesi önünde saatlerce beklemek ve gerekli işlemler için de harç ödemek gerekiyordu.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin Almanya'daki çeşitli kuruluşları, Türk sağcıları, solcu federasyonlar, Türk gazeteleri ve bunların dışındaki birçok Türk örgütü "çocuk vizesi"ne karşı protesto örgütlemeye girişti. Gösteri yürüyüşlerinin yanı sıra, Türkiyeli velilerin çocuklarını birkaç gün okula göndermemesi, Alman bankalarındaki paralarını bir süreliğine çekmesi istendi. Sonuç fiyasko oldu. Sadece sağ ve sol arasında değil, solun ve sağın kendi içindeki çelişkileri, ruh hastalıkları çerçevesinde değerlendirilmesi gereken davranış ve tepkileri bir yana bırakalım. Bunlar işin dışardan görünümüdür. İnsanlar yıllardan beri yaşadıkları bir ülkede doğrudan kendilerini hedef alan bir uygulama karşısında neden bu kadar ilgisiz?

Türkiye insanı yeterince bilinçli olmasa da bir karar vermiştir: Almanya'da yaşamak, her durumda Türkiye'de yaşamaktan iyidir. Almanya'daki mevcut gelişmiş kapitalist düzen, türkiye'ye göre daha "sol"dur. Bırakın faili meçhul cinayetleri, yazarların hapse atılmasını; Almanya'da trafiğin işleyişi, hastanelerde insan gibi muamele görmek yönünden de daha sosyal ve daha insana yakışır bir düzen vardır.

Bu ülkeye geleli 35 yıl, ortalama insan ömrünün yarısı kadar zaman geçmiştir, ama belirleyici kıstas hala Türkiye ile karşılaştırmadır.

VI

Habermas'ın göçmen kültürüyle ilgili önemli bir saptaması var:

"Kendini tehdit altında hissetmeyen bir çoğunluk kültürü bile canlılığını ancak özgür düzeltimlerle, statükoya değişken tasarımlar hazırlamakla ya da yabancı dürtüleri –hatta kendi geleneklerinden kopma noktasına kadar- kendi içine alarak koruyabilir. Bu, özellikle, başlangıçta kendilerini inatla etnik terimlerle tanımlayan ve yeni çevrenin asimilasyoncu baskısı altındaki geleneksel öğeleri canlandıran, fakat daha sonra hızla hem asimilasyondan hem de gelenekten aynı derecede uzak bir yaşam tarzı geliştiren göçmen kültürleri için geçerlidir."

(Çokkültürcülük, S. 131).

Almanya'da –ve Avrupa'da- Türkler böyle bir kültür geliştirebilecek mi? Bunu yapabilmelerinin, başka bir deyimle kendilerine özgü bir göçmen kimliği geliştirebilmelerinin en önemli koşulu, Türkiye'nin etkisinden uzaklaşmaktır. Kopmak mümkün değil, bu gerekmiyor, istenmiyor da. Gelinek ülkenin kültürünü bambaşka bir ülkede olabildiğince zürdürmeye çalışmak, ortaya sonuçta kimliksiz ya da toplumun bir kenarında yaşayan marjinallerden başka bir insan tipi çıkarmaz.

Almanya'da MHP, RP ve PKK'lilerin kimlik sorunu yok gibi görünüyor. Kitlelerine "büyük Türk",

“müslüman” ve “Kürt” kimliği veriyorlar. Kürtlerin durumu biraz farklı ama genelde büyük bunalımlarını ertelemekten başka şey yapmıyorlar.

Kürtler kendilerini ne kadar Kürt hissetseler de, tıpkı Almanya Türkleri gibi geldikleri ülkedeki kitleden farklı özellikler taşıyorlar. Burada doğup büyüyen Kürtler var ve sayıları da artıyor. Fiilen yaşanılan ülkeyle kişinin kafasında yaşadığı ülke arasındaki büyük farklılığın önemli bir gerilim doğurması kaçınılmazdır. Yine de Almanya'daki Kürtlerin kimlik sorununun daha az olduğunu belirtmek gerekir. Kürt kimliğinin sorunlarının ortaya çıkabilmesi için kişinin önce kendini Kürt olarak hissetmesi gerekirdi. Bu ise henüz çok yenidir.

MHP'nin Almanya konuşan Türk milliyetçisi gençlerinin durumu tek kelimeyle vahim olarak nitelenebilir. Bozkurtlu ceketler giyen, kolyeler takan birçok genç MHP'nin ne olduğunu doğru dürüst bilmiyor bile. Bu işaretler ve giyim ona bir kimlik veriyor. Ailesinden, Türk ve Alman toplumundan alamadığı bir kimliği geçici de olsa veriyor. Sonuçta ortaya çıkan, son derece dengesiz, gerek Almanya gerekse de Türkiye tarafından kullanılmaya çok uygun bir kitledir. RP ve Türkiyeli çeşitli tarikatların Almanya'daki durumu da açmazla karşı karşıyadır.

Müslümanlık yeterli bir kimlik değildir. Almanya'daki Türkler yaşadıkları ülkedeki toplumun çoğunluğundan dini olarak ayrı olduklarından, müslümanlık bir dönem göçmen kimliğinin en önemli bileşeni olarak görünebilir. Ancak müslüman kimliğine yapılan büyük vurgu, zorunları azaltmaktan çok yenilerinin yaratılmasıyla sonuçlanır. Kuran kurslarına giderek okul eğitiminde geri kalan ve vasıfsız işçi olmak durumunda kalan çocuklar, Alman toplumuyla doğru dürüst bağlantı kuramayan ve yozlaşmak, “dinsel değerlerin zayıflaması” korkusuyla içine kapanan aileler, özellikle kız çocuklarına yapılan büyük baskılar... Almanya'da RP'lilerin iddialı bir de amacı var: Almanları müslümanlaştırmak. Bu kitleyi oyalamak için formüllendirilen bir hedettir. Alman müslümanlar da var ama Türk müslümanlardan oldukça farklı. RP'nin amacını ciddiye alan müslümanlar, Almanya'daki kilisenin farklı ama son derece güçlü toplumsal örgütlenmesine çarptıklarında müslümanlık temelinde gelişme çabalarının son derece sınırlı olduğunu görecekler. Müslümanlık vurgusunun insanları Türkiye'ye bağlamanın, oraya kaynak aktarmanın, oradaki amaçlar için kullanılmanın önemli bir yolu olduğunu görecekler. Bunların dışında kalan iki kesim var: Sosyal demokrasi dahil dinci ve faşist olmayan sağ ile sol. Sol da kabaca üç kesime ayrılıyor: Almanya ile ilgisi olmadan Türkiye'yi yaşayanlar; burada birşeyler yapmak gerektiğini hisseden ama ne yapacağını bilemeyenler ve Almanya'daki sosyal düzene “sol” görünüm altında uyum sağlayanlar. Almanya kapitalizmi Türkiye'ye göre “sol” özellikler taşır. Bu nedenle biraz değişik bir düzen partisine, örneğin Yeşiller'e bağlanarak düzenle Türkiye için sol görünüm altında uyum sağlamak mümkündür.

Hangi türü olursa olsun Almanya'daki Türkiyeli sol, konuşmaktan, kendini birbirine kanıtlamaya çalışmaktan başka şey yapmıyor.

Sağ, göçmen kimliği konusunda biraz daha ileri. Aralarında sık olmasa bile Türkiye'yi ciddi olarak eleştiren, “siz karışmayın, biz kendi işimizi yaparız” diyen sesler çıkıyor. Henüz ortada bir şey yok, ama bu bile ileri bir adım sayılır.

Almanya bugüne kadar biraz da Türkiye'nin bir taşra kenti gibiydi. Taşrada büyük kentten gelen herkese özel bir önem verilir. Taşra insanı kendini büyük kent insanına kanıtlamak, onun tarafından bağenilmekle uğraşır. Böyle yapınca da bir şey olacağını sanır. Almanya'da ortaya çıkan sonuç daha da kötü, çünkü burası aynı ülke içinde taşra değil, bambaşka bir ülkedir. Almanya Türk'ü kendini Türkiye'ye kanıtlamaya çalışmayı bırakıp, başının çaresine bakmayı, kendi yolunu çizmeyi ve böylece özgün kimliğini oluşturmayı öğrenmedikçe, karmakarışık kimliğinin bazen orasında bazen burasında yuvarlanmayı sürdürecektir.

Engin Erkiner

Bizim gocmen kimligimiz

Geschrieben von: Erkiner

Samstag, den 27. September 2008 um 00:08 Uhr - Aktualisiert Sonntag, den 02. November 2008 um 21:20 Uhr

Avrupa ve Türkiye'de Yazın, Mart 1998, Sayı 80